

R U ï N E S

BOUWSTENEN VAN DE TIJD

Monumentenwacht
en Abdijmuseum
Ten Duinen bundelen
de krachten rond
de krachten rond
behoud, beheer en
ontsluiting van ruïnes
in Vlaanderen en
delen hun ervaring
en kennis met het
brede erfgoedveld.

DO 4 APRIL

BEHOUD, BEHEER EN ONTSLUITING

Abdijmuseum
Ten Duinen, Koksijde

WO 24 APRIL

HERBESTEMMING

Kerkruïne
begijnhofkerk,
Hasselt

DO 16 MEI

NATUUR EN ERFGOED

Ruïnes
Sint-Baafsabdij,
Gent

DO 6 JUNI

PREVENTIEVE CONSERVERING

Kasteelruïne
Ter Elst, Duffel

ZA 15 JUNI

AMBACHTELIJK BOUWBEDRIJF

Prinsenkasteel,
Grimbergen

info: www.tenduinen.be

Wat maakt ruïnes zo boeiend?

Ruïnes, gehavend en onvolledig bewaard, roepen vragen op: wat zijn ze ooit geweest, en door wie en waarom werden ze gebouwd? Hoe slaagden ze daarin? Welke technieken en materialen gebruikten ze?

Ankerplaatsen van ontelbare verhalen

Door hun onvolledigheid, hebben ruïnes een grote aantrekkingskracht. Het zijn de ankerplaatsen van verhalen, klein of groot. De raadselachtige sfeer zet aan tot nadenken en verwondert. De ruïnes in ons landschap en stedelijk weefsel zijn de poorten tot het verleden. Het zijn voor jong en oud ijkpunten, die niet alleen het verleden oproepen. Ze helpen bij het schrijven van nieuwe verhalen.

Monumentenwacht en Abdijmuseum Ten Duinen trekken de dialoog op gang

Het koesteren, het behoud en beheer en de ontsluiting van ruïnes is niet eenvoudig. Hun oorspronkelijke functie is weg. Ze vragen een andere benadering en zijn sterk onderhevig aan allerlei krachten (mens en natuur) binnen onze snel evoluerende maatschappij.

Om een groter draagvlak te bekomen voor deze stille, kwetsbare getuigen van de tijd, slaan Monumentenwacht en het Abdijmuseum Ten Duinen de handen in elkaar. In samenwerking met plaatselijke partners verkennen we de mogelijkheden om op deze verlaten plaatsen met de beheerders en het brede publiek in dialoog te gaan! Welkom!

Samen met Herita zullen de partners na afloop van het traject de resultaten verduurzamen

DONDERDAG 4 APRIL 2019

BEHOUD, BEHEER EN ONTSLUITING

📍 **Abdijmuseum Ten Duinen, Koksijde**
Koninklijke Prinslaan 2, 8670 Koksijde

De ruïnes van de Duinenabdij zijn slechts een schim van de grandeur die ze ooit is geweest. Het beheer en de ontsluiting van de archeologische site vergt tot op vandaag grote inspanningen. We blikken terug op ingrepen uit het verleden en kijken ook al even in onze glazen bol, want wat brengt de toekomst voor deze ruïnes?

19.00 UUR

Verwelkoming | inleiding

door Monumentenwacht & Abdijmuseum Ten Duinen

19.30 UUR

Bezoek aan de ruïnes van de abdijsite Ten Duinen met aandacht voor behoudstechnieken, beheer en ontsluiting

door Alexander Lehouck (archeoloog Abdijmuseum Ten Duinen) & Monumentenwacht

20.30 UUR

'Behoud, beheer en ontsluiting van de abdijsite Ten Duinen'

Sprekers: Nele Goeminne (Monumentenwacht Archeologie), Alexander Lehouck en Dirk Vanclooster (directeur Abdijmuseum Ten Duinen)

21.30 UUR

Napraten met een drankje & hapje

22.00 UUR

Einde

WOENSDAG 24 APRIL 2019

HERBESTEMMING

📍 **Kerkruiene begijnhofkerk, Hasselt**
Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt (kapittelzaal begijnhof)
niet rolstoeltoegankelijk

Foto © Bovenbouw Architectuur & David Kohn Architects

Het begijnhof van Hasselt is binnen het drukke stadscentrum een zeldzame ademplek. Maar een restauratie is nodig. Het opzet? Van een geliefde site een belangrijk groen, kloppend hart maken. Een unieke plaats waar kunst, creatie en rust samenkomen. De herbestemming van het Hasseltse begijnhof kan daarom best een indrukwekkend en inspirerend project worden genoemd.

19.00 UUR

Verwelkoming | inleiding

door Monumentenwacht & Abdijmuseum Ten Duinen

19.15 UUR

'Herbestemming van ruïnes en halve monumenten'

Sprekers: Bovenbouw Architecten & David Kohn Architects

20.00 UUR

Bezoek aan 'de kerkruiene' en 'De grafstenen in het begijnhof: een goed behoud is een goed beheer'
door Bovenbouw Architecten & David Kohn Architects en Philip Colla (monumentenwachter provincie Limburg)

Creatieve workshop 'Versteend maar niet vergeten. Ontsluitingskansen voor funerair erfgoed'

Workshop rond het behoud, het beheer en de ontsluiting van het funerair erfgoed door Patrick Van den Nieuwenhof (INTRO Cultuur en Media)

21.30 UUR

Napraten met een drankje & hapje

22.00 UUR

Einde

DONDERDAG 16 MEI 2019

NATUUR EN ERFGOED

📍 **Ruïnes Sint-Baafsabdij, Gent**
Voorhoutkaai (ingang Coyendanspark), 9000 Gent

Nog steeds vrezen heel wat monumentenzorgers dat muurplanten een bedreiging vormen voor het bouwkundig erfgoed. Sommige planten kunnen schade berokkenen aan dergelijk erfgoed, maar lang niet allemaal. Muurplanten kunnen zelf ook een culturele erfgoedwaarde bezitten en zo die van het bouwkundige erfgoed versterken. De ruïnes van de middeleeuwse Sint-Baafsabdij vormen daarvan een prachtig voorbeeld. We duiken ook even in de leefwereld van de middeleeuwse monniken. Hoe gingen zij met planten om?

19.00 UUR

Verwelkoming | inleiding

door Historische Huizen Gent, Monumentenwacht & Abdijmuseum Ten Duinen

19.15 UUR

'Ruïnes en muurplanten op de Sint-Baafssite: onverdeeld erfgoed?'

Spreker: Paul Van den Bremt (historisch ecoloog, kenner Sint-Baafssite)

20.00 UUR

Bezoek aan de ruïnes van de Sint-Baafsabdij met aandacht voor muurplanten

door Paul Van den Bremt & Geert Heyneman (stadsecoloog Gent & culinaire duizendpoot eetbare planten en onkruiden).

21.30 UUR

Napraten met een drankje & hapje

22.00 UUR

Einde

DONDERDAG 6 JUNI 2019

PREVENTIEVE CONSERVERING

📍 **Kasteelruïne Ter Elst, Duffel**
Handelsstraat 8, 2570 Duffel (Cinema Plaza)

De kasteelruïne Ter Elst is een iconisch monument in het landschap met een boeiende geschiedenis en een uitdagende toekomst. Het talrijke foto- en archiefmateriaal brengt de historie van de site tot leven. Hoe men in het buitenland met dergelijke relictten omgaat, wordt aan de hand van de vooruitstrevende visie van Historic England toegelicht. Hoe kan een statische ruïne omgevormd worden tot een dynamische plaats? Wie zijn de mensen die belang hechten aan deze plek en waarom? Antwoorden op deze vragen vinden we op de kasteelruïne zelf.

19.00 UUR

Opgelet, startlocatie = Cinema Plaza!

Verwelkoming | inleiding

door Luk Lemmens (voorzitter Monumentenwacht Vlaanderen), Lili Stevens (schepen van Cultuur gemeente Duffel) & Abdijmuseum Ten Duinen

19.15 UUR

'De (foto)historiek van de kasteelruïne Ter Elst'

Spreker: Ria Moens (deskundige cultuur & erfgoed, Duffel)

'A flexible approach to ruins: using the Conservation Principles to create dynamic heritage places'

Spreker: Keith Emerick (Historic England)

20.30 UUR

Verplaatsing van Cinema Plaza naar de kasteelruïne (Ter Elstlei) Wandeling van ca. 1 km, langs de dijk

20.45 UUR

Bezoek aan de kasteelruïne Ter Elst met demo door monumentenwachters

21.30 UUR

Napraten met een drankje & hapje

22.00 UUR

Einde

ZATERDAG 15 JUNI 2019

AMBACHTELIJK BOUWBEDRIJF

📍 **Prinsenkasteel, Grimbergen**

Tommenmolenstraat 18, 1850 Grimbergen (Tommenmolen)

De restauratie van een ruïne is in eerste plaats gericht op het behoud en de ontsluiting ervan. De site van het Prinsenkasteel is een goed voorbeeld van hoe dit in het verleden werd aangepakt. Zovele jaren later is duidelijk dat de site op diverse vlakken zwaar op de proef werd gesteld. Er dringen zich nieuwe behouds- en restauratiewerken op. We focussen op een reeks archeologische en materiaal-technische aspecten, de basis voor een goede ontsluiting van de burchtruïne. Ze vertellen ons heel wat over het middeleeuwse bouwbedrijf en de implementatie ervan voor restauratiedoeleinden.

14.00 UUR

Opgelet: startlocatie = Tommenmolen!

Verwelkoming | inleiding

door Steven De Waele (directeur van het MOT - Museum voor de Oudere Technieken), Monumentenwacht & Abdijmuseum Ten Duinen

14.15 UUR

'Ervaringen bij de restauratie van ruïnes: de hertogelijke burcht Tervuren - het ontwerptraject voor de ontsluiting van de burchtruïne'

Spreker: Stijn Thomas (architectenbureau Teamvanmeer)

14.45 UUR

'Steenbewerking in middeleeuws Brabant'

Spreker: Frans Doperé (onderzoeksgroep archeologie, KU Leuven)

15.00 UUR

Verplaatsing naar kasteelruïne Prinsenkasteel

(MOT - Gulddendal 20)

Per auto of te voet (1,7 km)

15.30 UUR

Bezoek aan de ruïnes en demonstraties 'steenbewerking'

door Frans Doperé, Stijn Van der Auwera (Monumentenwacht Vlaams-Brabant) en Hendrik Tolboom (afdeling instandhouding, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nederland)

- het Prinsenkasteel door de ogen van de onderzoeker
- het Prinsenkasteel door de ogen van de monumentenwachter
- de steenhouwer aan het werk

17.00 UUR

Napraten met een drankje & hapje in het MOT

18.00 UUR

Einde

Praktisch

Elke activiteit is gratis toegankelijk. Om praktische redenen is inschrijven wel verplicht. Wees er snel bij! Stuur ten laatste drie dagen vóór elke activiteit een mail naar abdijmuseum@koksijde.be. Vermeld daarbij je naam, telefoonnummer en met hoeveel personen je zal aanwezig zijn. Pas na het ontvangen van een positieve bevestigingsmail ben je zeker van je deelname.

Info & contact

Abdijmuseum Ten Duinen

058 53 39 50

abdijmuseum@koksijde.be

PARTNERS

Historische
Huizen
Gent

VLAAMS-
BRABANT

